

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
TÄYDENTÄVÄN JA EHKÄISEVÄN TOIMEENTULOTUEN
SOVELTAMISOHJE 1.10.2017 ALKAEN

SISÄLLYSLUETTELO

1. SOVELTAMISOHJEEN TARKOITUS
2. TOIMEENTULOTUEN HAKEMINEN
3. KIIREELLINEN TOIMEENTULOTUKI
4. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI
 - 4.1. Erityistilanteita
 - 4.2 Kodin irtaimistohankinnat
 - 4.3 Lasten tarvikkeet
 - 4.4 Lasten harrastusmenot
 - 4.5 Opinnoista aiheutuvat menot
 - 4.6 Hautausmenot
 - 4.7 Palveluasumisen maksut

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

5. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Virhe. Viitteen lähdeä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

1. SOVELTAMISOHJEEN TARKOITUS

Soveltamisohje on tarkoitettu selkiyttämään ja tarkentamaan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen perusteita, menettelytapoja ja tuen määräytymistä. Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen vahvistamaa ohjetta ei voi kuitenkaan käyttää yksinomaan päätöksen perusteluina, vaan päätösten tulee aina perustua toimeentulotukilain säädöksiin. Soveltamisohjeen tarkoituksena on myös taata kuntalaisille yhdenvertainen käytäntö toimeentulotukilakia sovellettaessa. Ohje ei rajoita viranhaltijoiden yksilö- ja perhekohtaista harkintaa.

Toimeentulotukea myönnettäessä noudatetaan toimeentulotukilakia (1412/1997) siihen tehtyine lisäyksineen ja sosiaali- ja terveysministeriön julkaisun Opas toimeentulotukilain soveltajille (2013:4) ohjeita siltä osin kuin ne vastaavat voimassa olevaa lainsäädäntöä.

2. TOIMEENTULOTUEN HAKEMINEN

Kansaneläkelaitos (Kela) myöntää perustoimeentulotuen 1.1.2017 alkaen. Kunnat myöntävät täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea. Hakijan tulee aina ensin hakea Kelalta perustoimeentulotukea.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea voidaan hakea samalla, kun haetaan perustoimeentulotukea. Kelan on hakijan pyynnöstä toimitettava hakemus kuntaan tehtyään päätöksen perustoimeentulotuesta, jos hakija on esittänyt hakemuksessaan muita kuin toimeentulotuen perusosaan ja muihin perusmenoihin kuuluvia menoja.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen tarve voidaan arvioida vasta sen jälkeen, kun hakijalle on ensin tehty perustoimeentulotukea koskeva laskelma ja päätös. Hakemus täydentävästä tai ehkäisevästä toimeentulotuesta tehdään kuntaan, jos hakija on jo saanut hakemusta koskevalle ajalle Kelassa tehdyn päätöksen perustoimeentulotuesta. Toimeentulotukea haetaan kirjallisesti, varatulla vastaanottoajalla tai muulla viranomaisen hyväksymällä tavalla (Toimeentulotukilaki 14 §).

Toimeentulotuki myönnetään hakemisajankohdasta lähtien pääsääntöisesti kalenterikuukaudeksi. Toimeentulotuki tai osa siitä voidaan vain erityisestä syystä myöntää takautuvasti. Takautuvaa tukea myönnettäessä tarkastellaan hakijan ja perheen senhetkistä

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

tilannetta ja mahdollisuuksia selviytyä menoista. Lisäksi selvitetään, mikä on ollut hakijan taloudellinen tilanne aikana, jolloin menot ovat eräänntyneet maksettavaksi. Takautuva perustoimeentulotuki haetaan Kelasta.

3. KIIREELLINEN TOIMEENTULOTUKI

Jos täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen tarve on kiireellinen, tuen myöntää se kunta, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä. Jos perustoimeentulotuen hakemusta ei vielä ole tehty, ohjataan hakijaa tekemään hakemus Kelalle ja pyydetään Kelaa käsittelemään perustoimeentulotukea koskeva hakemus kiireellisenä.

Kiireellisessä tilanteessa päätös on tehtävä samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta ja muussa tapauksessa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta.

Kiireellinen tilanne toimeentulotukipäätöksen teossa on äkillinen ja ennalta arvaamaton tilanne, johon henkilö ei ole kohtuudella voinut varautua; taloudellinen, terveydellinen tai sosiaalinen kriisitilanne muun muassa väkivallan tai rikoksen uhriksi joutuminen, erotilanne tai toimeenpanokelpoisen häätöpäätöksen saaminen. Rahattomuus sinänsä ei ole peruste saada toimeentulotukea kiireellisenä.

Kelan aukioloaikojen ulkopuolella myönnettävä kiireellinen toimeentulotuki myönnetään ehkäisevänä toimeentulotukena. Kysymykseen voi tulla esimerkiksi välttämätön kuljetus,

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

ravinto ja hätmajoitus. Päätökset virka-ajan ulkopuolella tekee sosiaalipäivystys. Virka-ajan ulkopuolella myönnetty toimeentulotuki on määrältään vähäistä ja kestoaltaan lyhytaikaista.

4. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruusina erityismenot, joita ovat muut kuin toimeentulotukilain 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot sekä henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot (Toimeentulotukilaki 7 c §).

Täydentävän toimeentulotuen harkinnassa huomioon otettavia asioita:

- hakijalla on muita kuin perustoimeentulotuessa huomioitavia asumismenoja.

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

- hakijalla on lapsen erityisiä harrastusmenoja, joiden huomioiminen katsotaan tarpeelliseksi.
- hakijalla on pitkäaikainen tai toistuva toimeentulotukiasiakkuus.
- hakijalla on erityinen elämäntilanteeseen ja olosuhteisiin liittyvä tarve tai meno, jonka huomioiminen katsotaan tarpeelliseksi.
- hakijalla on pitkäaikainen tai vaikea sairaus tai muu erityinen tilanne eivätkä perustoimeentulotuki ja muut etuudet kata kaikkia tarpeelliseksi katsottuja menoja.

4.1 Erityistilanteita

Vaatemenot sisältyvät perustoimeentulotukeen. Tavanomaista suurempiin vaatemenoihin voidaan myöntää toimeentulotukea esimerkiksi vamman tai sairauden vuoksi tai jos kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla on tarve työvaatteisiin tai -jalkineisiin.

Romanihameen kohtuullisesta kokonaishinnasta enintään 600 € hyväksytään laskelmaan puolet eli 300 euroa. Puolet hameen kustannuksista kuuluu perusosalla katettaviin vaatemenoihin.

- ennen toimeentulotuen maksamista on esitettävä kuitti koko tai puolesta hameen hinnasta.
- hameen hankkimiskustannuksiin ei myönnetä toimeentulotukea maksusitoumuksena.
- hameen hankkimiskustannuksia voidaan hyväksyä enintään kahden vuoden välein.
- romanihameen korjaukseen ei myönnetä erikseen toimeentulotukea.
- muu romaninaisen vaatetus kuten röijyt ja puserot kuuluvat perusosalla katettaviin menoihin samoin myös miesten romanivaatetus.

Siivouskulut. Henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvat menot sisältyvät perustoimeentulotukeen. Palvelutarpeen arvion perusteella voidaan myöntää asumisen turvaamiseksi välttämättömän kertaluonteisen siivouksen kohtuulliset kulut.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Lapsen tapaamisesta aiheutuvat menot sisältyvät perustoimeentulotukeen siltä osin, kun ne perustuvat lastenvalvojan vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen. Jos tapaamisista ei ole vahvistettua sopimusta tai oikeuden päätöstä, voidaan täydentävää toimeentulotukea myöntää määräaikaisesti sopimuksen tai päätöksen vireilläoloaikana.

Toimeentulotukea voidaan myöntää siten, että perusosan enimmäismäärä lasta kohden huomioidaan enintään kahdelta tapaamisviikonlopulta kuukaudessa sekä kaksi täyttä lomaviikkoa vuodessa. Kun lapsi ja vanhemmat asuvat samalla paikkakunnalla tai lyhyen välimatkan päässä toisistaan ja matkakulut ovat vähäisiä, katsotaan, että ne sisältyvät perusosaan eikä niitä erikseen huomioida. Kun vanhemmat asuvat eri paikkakunnilla, he vastaavat pääsääntöisesti lapsen matkakuluista ja pienen lapsen saattamisesta aiheutuvista kuluista puoliksi. Matkakulut otetaan huomioon tositteita vastaan, edullisimman kulkuneuvon taksan mukaisesti. Jos julkisen liikenteen käyttö ei ole mahdollista, otetaan huomioon polttoainekulut todellisten kulujen mukaan.

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

Tuetun lasten, nuorten tai perheiden loma- ja virkistystoiminnan omavastuuosuuksiin ja matkakuluihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevalle hakijalle ja perheelle.

4.2 Kodin irtaimistohankinnat

Kodin irtaimistohankintoihin voidaan myöntää toimeentulotukea, kun se hakijan tausta ja olosuhteet huomioon ottaen on välttämätöntä kodin perustarvikkeiden saamiseksi esimerkiksi pitkän laitoshoidon tai asunnottomuuden jälkeen. Välttämättömiä hankintoja ovat patja, sänky, pöytä, tuolit sekä ruokailuvälineet.

Pitkäaikaisesti pienillä tuloilla elävän henkilön tai perheen voi olla vaikea suoriutua yllättävästä menosta, esimerkiksi kodin irtaimiston rikkoutumisesta. Yksittäisiin kodinhankintoihin voidaan myöntää avustusta, kun hankinta on välttämätön eikä hakijalta voida tulotaso huomioiden edellyttää säästämistä isompia hankintoja varten. Asiakkaita ohjataan hankkimaan kalusteet, laitteet ym. käytettyinä.

Pesukoneen hankintakulut voidaan myöntää lapsiperheelle silloin, jos taloyhtiössä ei ole pesutupaa tai pesukoneen hankinta on perusteltua esimerkiksi terveydentilan vuoksi. Pesukoneen kohtuullisiin korjauskuluihin voidaan myöntää toimeentulotukea.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

KODINHANKINNAT	EUROMÄÄRÄ HARKINNAN TUEKSI
Kun asuntoon muutettaessa ei ole mitään irtaimistoa eikä ole mahdollisuutta niitä hankkia/ saada	250 ja lisäksi harkinnalla enintään puolet ruokakunnan perusosasta (esim. monilapsiselle perheelle)
Kun tukea haetaan yksittäisiin kodinhankintoihin (pitkäaikainen toimeentulotuen saaminen, pienituloisuus tai sairaus, erityiset olosuhteet ja tarpeet)	
pesukone	300
jääkaappi	200
vuodevaatteet	50

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

astiat, valaisimet ja tekstiilit yhteensä	100
runkopatja	100
parisänky + patja tai 2 h runkopatja	160
sänky	50
patja	50
ruokapöytä	30
pöytä ja tuolit	50
imuri	50

4.3. Lasten tarvikkeet

Lasten tarvikkeet sisältyvät pääsääntöisesti lasten perustoimeentulotuessa huomioitavaan perusosaan. Tapauskohtaiseen harkintaan perustuen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea välttämättömiin hankintoihin. Asiakkaita ohjataan hankkimaan tarvikkeet käytettyinä.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

LASTEN TARVIKKEET	EUROMÄÄRÄ HARKINNAN TUEKSI
yhdistelmävaunut	200
vaunut	150
rattaat	80
pinnasänky ja patja	80
turvaistuin	60
polkupyörä	70
pyöräilykypäri	20
suksipaketti	80
luistimet	25

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

Perustarvikkeisiin myönnetään toimeentulotukea pääsääntöisesti vain yhden kerran/perhe.

4.4. Lasten harrastusmenot

Lasten harrastusmenot sisältyvät pääsääntöisesti lasten perustoimeentulotuen perusosaan. Harrastusvälineiden tai muiden kustannusten maksaminen ei ole perusosan puitteissa aina mahdollista. Ensisijaisesti tulee selvittää harrastuksen järjestäjältä maksun alentamisen mahdollisuutta.

NuTu ry:n HaTTu - toiminta tukee Savonlinnan kaupungin alueella asuvien vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten (7-17-vuotiaat) harrastuksia.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää vain yhteen ohjattuun harrastukseen kerrallaan ja enintään 400 €/vuosi/lapsi, kun perhe on saanut pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea eikä perheellä ole varaa lapsen harrastusmenoihin tai lapsen pitkäaikainen harrastus on vaarassa päättyä perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Harrastusmenoista on esitettävä tositteet.

Lasten ja nuorten harrastusmenoihin voidaan myöntää tukea myös lastensuojelulain perusteella. Eri tahoilta myönnettävä tuki on yhteen sovitettava.

4.5 Opintoista aiheutuvat menot

Pääsääntöisesti tuetaan ensimmäistä toisen asteen tutkintoa suorittavien opiskelua huomioimalla siihen liittyviä menoja. Oppilaitoksen antaman hankintaluettelon tai kustannusarvion perusteella voidaan myöntää tukea välttämättömiin opiskelutarvikkeisiin (oppikirjat, työvälineet, työvaatetus yms.). Usein ensimmäisenä opintovuonna on eniten hankintoja.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Tietokoneen hankintamenot huomioidaan toisen asteen opiskelijoilla, kun tietokone on välttämätön opinnoissa, ja hakijan pitää toimittaa selvitys oppilaitokselta. Hankintahinta huomioidaan edullisimman saatavilla olevan vaihtoehdon mukaan, kuitenkin enintään 300 €. Ylioppilastutkimaksuihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea.

Pääsykokeista aiheutuviin kuluihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea ilman ammatillista tutkintoa oleville.

Maahanmuuttajien kielikurssimaksuihin voidaan myöntää tukea, jos tätä koulutusta ei muutoin järjesty ja se katsotaan tarpeelliseksi hakijan kotoutumissuunnitelmassa. Tutkintojen rinnastamispäätösten kustannukset yms. voidaan myöntää täydentävänä toimeentulotukena. Opintoja voidaan tukea myös tilanteessa, jossa toisen ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osien (esimerkiksi kohtuulliset tutkintomaksut, koemaksut) suorittaminen auttaa työllistymään. Opintojen pitkittyessä ja opintoetuuksien tai muun opiskeluun saatavan etuuden päätyttyä, tukea voidaan myöntää, jos opiskelu etenee suunnitelman mukaisesti ja opiskelun on arvioitu parantavan henkilön työllistymismahdollisuutta jatkossa. Toimeentulotukea ei voida myöntää

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

iltalukion ja muun oppilaitosten kuluihin, joissa opiskeluun ei saa opintoetuuksia tai muuta opiskelun tukea.

4.6 Hautausmenot

Välttämättöminä ja kohtuullisina hautauskuluina hyväksytään seuraavat kustannukset:

- arkun hinta enintään 420 €
- kansikoriste enintään 35 €
- vaatetus enintään 50 €
- arkuttaminen enintään 60 €.

Kuljetuksesta huomioidaan kohtuulliset kuljetuskustannukset siten, että Savonlinnan kaupungin keskusta-alueella enintään 95 euroa ja muualle Savonlinnan kaupungin alueelle enintään 180 euroa. Jos hautaus tapahtuu toiselle paikkakunnalle vastaavat omaiset pääsääntöisesti kuljetuskustannuksista. Lisäksi hyväksytään Savonlinnan seurakunnan perimät normaalit hautapaikka- ja hautausmaksut.

Tuhkaushautauksessa hyväksytään edellä mainittujen maksujen lisäksi kuljetus lähimpään krematorioon, tuhkaus krematorion laskun mukaan ja tuhkaurna enintään 95 €.

Lehti-ilmoitukseen ja tilavuokriin ei toimeentulotukea myönnetä.

Hautausavustuksen käsittelyssä otetaan huomioon kuolinpesän varat (kuolinpäivänä tilillä olleet rahat ja muu rahaksi muutettava varallisuus) perukirjan mukaan sekä lesken tulot ja varat.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Myönnetty toimeentulotuki maksetaan laskun lyhennykseksi suoraan hautaustoimistolle, mikäli hautauslasku on maksamatta.

4.7. Palveluasumisen maksut

Kotipalvelu- ja vanhusten palvelutalolaskut sekä muut asumispalveluyksiköt

Maksettuna esitetty kotipalvelun lasku voidaan huomioida menona toimeentulotukilaskelmassa vain yhden kerran ja seuraavien laskujen osalta asiakasta ohjataan hakemaan Sosterista kotipalvelumaksuun alennusta tai vapautusta.

Vanhusten palvelutalomaksuja (esim. Rosina ja Hopearanta) ja muita menoja (hammashoito, silmälasit, sairaanhoitolaskut ym.) ei käsitellä toimeentulotukena vaan näistä samoin kuin kotipalvelumaksuista ohjataan hakemaan Sosterista maksualennusta tai vapautusta. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista § 11)

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

Muiden Savonlinnassa olevien asumispalveluyksikköjen pitkäaikaisten asukkaiden toimeentulotukihakemukset käsitellään samoin ohjein kuin muidenkin toimeentulotukea hakevien hakemukset.

5. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta (Toimeentulotukilaki 1 § 2 momentti). Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen perustuu yksilökohtaiseen harkintaan.

Ehkäisevä toimeentulotuki on sosiaalityön työväline ja tuen myöntäminen edellyttää asiakassuunnitelman laatimista yhdessä asiakkaan kanssa. Tavoitteena on, että myönteiset vaikutukset ovat mahdollisimman kestäviä.

Ehkäisevän toimeentulotuen harkinnassa huomioon otettavia asioita:

- Pääsääntöisesti myönnetään kertaluonteisesti.
- Ei edellytä että hakijalla on oikeus perus- tai täydentävään toimeentulotukeen.
- Tuen tarve liittyy usein johonkin elämänmuutokseen tai äkilliseen kriisitilanteeseen:

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

lähiomaisen kuolema, vakava sairastuminen, rikoksen uhriksi joutuminen, onnettomuus, avioero.

- Tuetaan aktivoitumista ja omatoimisuutta, esimerkiksi opiskelua tai työllistymistä tilanteessa, jossa muut ensisijaiset tukijärjestelmät eivät ole käytettävissä.
- Ylivelkaantumisesta aiheutuu vaikeuksia ja saadaan velkakierre katkaistuksi, lisävelkaantuminen tai jatkuva toimeentulotuen tarve estettyä. Hakijan kokonaistilanne selvitetään tarvittaessa velkaneuvonnan kanssa sekä annetaan talousneuvontaa.
- Hoito- ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti voidaan määrääkäsiksi tukea esimerkiksi pitkäaikaistyöttömän, päihde- ja mielenterveyskuntoutujan liikunnallisen ja muun harrastuksen menoihin, matkakuluihin ym. terveydellisiin perusteisiin.

Ehkäisevä toimeentulotuki on tarkoitettu kertaluonteiseksi avuksi.

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt. / Aikuissosiaalityö

6. SÄÄDÖKSET

Sosiaalihuoltolaki (1301/ 2014)

Laki toimeentulotuesta (1412/1997)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Hallintolaki (434/2003)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Laki lapsen elatuksesta (704/1975)

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)

Avoliittolaki (234/1929)

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001)

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014)

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386 / 2010)

Ulkomaalaislaki (301/ 2004)

Opas toimeentulotukilain soveltajille: STM:n julkaisu 2013:4

Yhteystiedot:

Sosiaaliviraston neuvonta: **puh. 044 417 4121, sähköposti: sosiaalivirasto@sosteri.fi**

Sosiaaliviraston käyntiosoite: **Olavinkatu 27 E, 57130 Savonlinna**

Sosiaaliviraston postiosoite: **Itä-Savon sairaanhoitopiiri, PL 111, 57101 Savonlinna**

Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä